

Nyttig lærebok om kols

Lill Moll, Peter Lange,
Birthe Hellquist Dahl, red.

KOL

Sygdom, behandling og organisation. 262 s,
tab, ill. København: Munksgaard Danmark,
2011. Pris DKK 298
ISBN 978-87-628-0945-1

Kronisk obstruktiv lungesykdom (kols) er sammen med lungekreft og pneumoni hyppige og livstruende sykdommer i respirasjonsorganene. Minst 10 % av befolkningen har kols, og 3 % vil få den som til grunnliggende dødsårsak. Lærebøker om sykdommen foreligger fra bl.a. USA, Storbritannia og Sverige, og nå er det også utarbeidet en slik bok i Danmark.

Redaktørene er tre profilerte personer i dansk helsevesen og i kols-omsorgen: en allmennlege, en lungelege og en ledende sykepleier. De har knyttet til seg 28 danske forfattere som utgjør en tverrfaglig bakgrunn: leger, sykepleiere, fysioterapeuter, ergoterapeuter, dietetikere, psykologer og byråkrater. Redaktørene begrunner tilblivelsen av boken med at behandlingsaktiviteten innenfor kolsområdet forventes å stige i alle sektorer hvor man arbeider med syke mennesker.

Det er 27 hovedkapitler med mange hensiktsmessige underkapitler, seks appendikser og et stikkordregister. Målgruppen er alle som direkte behandler kols, og dem som legger forholdene til rette for behandlerne, dvs. helsepolitikere, helsevesenets administrasjon og de ideelle pasientorganisasjonene.

Boken spenner vidt fra tidlig oppsporing og diagnose til forebygging, behandling og helsevesenets organisasjon. Flere av kapitlene er skrevet av fremragende danske forskere innenfor fagfeltet. Spesielt vil jeg fremheve kapitlene om forekomst, etiologi og patogenese, diagnose og klassifikasjon, screeningundersøkelser, røykeavvenning og behandling i den stabile fasen.

Forfatterne øser av sitt store erfaringsgrunnlag fra direkte pasientkontakt og stor og god innsikt til dansk og internasjonal forskning. Rådene er stort sett i tråd med norske retningslinjer. Her er egne og informative kapitler som gir praktiske råd om inhalasjonsbehandling, ernæring til under- og overvektige, ergoterapi, seksualitet, mosjon og fysisk trening, pasientutdanning og egenomsorg. Et godt kapittel omhandler utvelgelsen av pasienter og innholdet i et rehabiliteringsprogram med individuelt dosert fysisk trening, pasientutdanning og egenomsorg, ergoterapeuters veiledning, psykologiske utfordringer og involvering av pårørende. Komorbiditet ved kols er illustrativt fremstilt.

Kapitlet *Å leve med kols* gir en god presentasjon av den onde sirkelen mellom åndenød, immobilitet og depresjon, og et eksempel på en avskrekkende kommunikasjon mellom behandlende lege og en pasient med svært alvorlig kols. De fire kapitlene om helsevesenets organisering i Danmark, koordinering og sikring av pasientforløpet, kvalitetssikring av helsetjenester og pasientforeninger har begrenset interesse for norske helsearbeidere. Evidensen i de supplerende litteraturhenvisningene, hvor sentralt dansk forskningsarbeid har en fremtredende plass sammen med internasjonal litteratur, er stort sett god. Også manglende dokumentasjon synliggjøres i noen kapitler.

Boken er skrevet for helsepersonell som skal gi behandlingstilbud til pasienter med kols. Den er lettlest og har gode sammendrag, faktaark, tabeller og illustrasjoner. Jeg savner enkelte forklaringer i ordforklaringslisten. Henvisningen mellom kapitlene er gode, og redaktørene har gjort en stor jobb med å skape samstemmighet mellom de mange forfatterne.

Læreboken er god, og det er bare å gratulere med resultatet. Den bør få en stor leserskare av leger, sykepleiere, fysioterapeuter, dietetikere, ergoterapeuter og annet helsepersonell, i tillegg til helseadministratører og politikere som har ansvar for å gi gode helse-tjenester. Jeg anbefaler at den kjøpes inn til bibliotek, sykehus og allmennpraksis.

Amund Gulsvik

Institutt for indremedisin
Universitetet i Bergen

Oversikt om fruktbarhet og helse

Lone Schmidt, Anja Pinborg, red.

Fertilitet og sundhed

288 s, tab, ill. København: Munksgaard
Danmark, 2012. Pris DKK 278
ISBN 978-87-628-1035-8

Boken er et samarbeidsprosjekt mellom 26 forskere og leger. De ønsker å sette søkelyset på forebyggende tiltak innen reproduktiv helse.

Det er 13 kapitler. Først beskriver forfatterne den demografiske reproduksjonsutviklingen de siste 100 årene i Danmark. Videre omtales screening av gravide og hvordan påvirkninger i fosterlivet kan gi seg utslag senere i livet. Provosert abort omhandles i et eget kapittel. Her beskriver de lovgivningen i Danmark, og temaet settes i et globalt perspektiv.

Redusert fertilitet for begge kjønn med ulike årsaker og konsekvenser omtales gjennom flere kapitler. Dessuten gir bidragsytterne en oversikt over de vanligste formene for assistert befruktning. Bruk og design av dyremodeller til reproduksjonsstudier beskrives på en oversiktlig og lettfattelig måte. I det siste kapitlet presenterer de tiltak for å forebygge nedsatt fertilitet, og de kommer med forslag til samfunnsmessige tiltak som kan iverksettes for å sikre at befolkningstall opprettholdes.

Det er en utfordring å skrive en lærebok med mange forfattere. Denne boken bærer noe preg av en del overlapp mellom kapitlene. Et eksempel er miljøfaktors påvirkning på fertilitet, som omhandles gjentatte ganger med ulike tilnærminger. Enkelte kapitler kunne med fordel vært kortere, eksempelvis kapitlet om reproduksjon og affektive sykdommer. Illustrasjonene er mange, med tabeller, figurer og bilder. Alle illustrasjonene er i sort-hvitt. Bruk av farger ville gitt en mindre monoton leseopplevelse.

Alt i alt gir boken saklig og nyttig informasjon innen et aktuelt område. Forfatterne refererer til danske forhold, men pga. mange fellesnevne i de nordiske landene har boken absolutt relevans utenfor Danmark. Jeg kan anbefale den til helsepersonell som befatter seg med reproduktiv helse og andre som interesserer seg for emnet.

Liv Bente Romundstad

Fertilitetsseksjonen
St. Olavs hospital